

Detta dokument publicerades ursprungligen på engelska av FN:s Livsmedels- och jordbruksorganisation. Dokumentet har översatts till svenska av Utrikesdepartementets språktjänst. Utrikesdepartementet ansvarar för kvaliteten på översättningen. I händelse av avvikelser gäller den engelska källtexten.

Den globala skogsutvärderingen 2015

Hur förändras världens skogar?

Förord

Skogarnas bidrag till människans välbefinnande är oerhört omfattande och långtgående.

Skogarna spelar en grundläggande roll i kampen mot fattigdomen på landsbygden. De bidrar till att trygga livsmedelsförsörjningen och skapa rimliga försörjningsmöjligheter. På medellång sikt skapar de lovande möjligheter till grön tillväxt och på längre sikt levererar de livsviktiga miljöjänster som ren luft och rent vatten, bevarande av den biologiska mångfalden och bidra till att minska klimatförändringarna.

Skogsbruket är en viktig del av FAO:s strategiska ramverk, där man starkt förordar ett integrerat tillvägagångssätt för att hantera de stora problemen som rör livsmedelsproduktion, landsbygdsutveckling, markanvändning och en hållbar förvaltning av naturresurserna.

För att vi ska kunna förvalta våra skogar klokt och på ett sätt som kommer nuvarande och framtida generationer tillgodo krävs dock en tydlig bild av situationen för världens skogsbestånd och av de pågående trenderna.

Den globala skogsutvärderingen (*Global Forest Resources Assessment, FRA*) ger oss just denna bild. Sedan den första FRA-rapporten publicerades 1948 har FAO regelbundet rapporterat om situationen för världens skogsbestånd, för att ge världssamfundet tillgång till bästa möjliga information och teknik.

FRA-rapporten 2015 kommer ut under ett år som är avgörande för skogarna och för den hållbara utvecklingen. I år fastställs utvecklingsagendan fram till 2030, bland annat med antagandet av nya mål för en hållbar utveckling. Skogarna och deras roll för att skydda och återställa terrestra ekosystem och deras miljöjänster är centrala för utvecklingsagendan post-2015.

En global och inkluderande överenskommelse om klimatförändringar – där skogarna spelar en nyckelroll – kan också förväntas bli ett av resultaten från klimattoppmötet mellan parterna i FN:s klimatkonvention, som ska hållas i Paris i december 2015. Under 2015 hålls också den 14:e Världskongressen för skogsbruk (*World Forestry Congress*) i Durban. Det är detta årtiondes största internationella skogsevenemang – som för första gången hålls i Afrika – och vi är stolta över att få presentera FRA-rapporten 2015 i detta sammanhang.

FRA-rapporten 2015 visar på en mycket uppmuntrande tendens mot minskad avskogningstakt och minskade koldioxidutsläpp från skogar, liksom ökad kapacitet för hållbart skogsbruk. Den information som samlas in har också blivit mycket mer tillförlitlig – för närvarande omfattar de nationella skogsinventeringarna omkring 81 procent av de globala skogsbestånden, vilket innebär en markant ökning av inventeringar under de senaste tio åren.

Två breda slutsatser kan dras av detta, nämligen dels att vi i dag har mängder av tillförlitlig information om situationen för världens skogsbestånd, dels att utvecklingen går åt rätt håll, med många imponerande framgångsexempel i alla världens regioner. Denna positiva trend behöver dock stärkas ytterligare, särskilt i de länder som släpar efter.

FRA-rapporten 2015 är resultatet av insatser i flera länder, bland annat av omkring 300 nationella korrespondenter, partners och FAO. Det gemensamma frågeformuläret om skogsresurser, som använts av sex internationella organisationer och processer, täcker 88 procent av världens skogsbestånd. Denna fortgående gemensamma ansträngning leder till bättre jämförbarhet mellan data och minskar samtidigt ländernas rapporteringsbördor. För första gången innehåller FRA-rapporten också indikatorer för datakvalitet.

Rapporten finns tillgänglig i många olika format, bland annat den här sammanfattningen, en webbplats med innehållsförteckning och länkar till de olika kapitlen, en specialupplaga av tidningen *Forest Ecology and Management*, samt onlinedatabasen *Forest Land Use Data Explorer*, med data från både FRA och andra FAO-källor.

FRA 2015 är ett stort steg framåt. Jag vill uppmana er att på alla sätt dra nytta av den information som finns i denna rapport.

José Graziano da Silva

Generaldirektör för FAO

Skogsbeståndet och skogsbruket har under de senaste 25 åren genomgått stora förändringar. På det hela taget har vi sett en rad positiva resultat under perioden. Även om jordens skogsbestånd totalt sett fortsätter att minska efterhand som befolkningen ökar och kraven på land och livsmedel växer, har nettoavskogningstakten minskat med över 50 procent. Samtidigt har intresset för hållbart skogsbruk aldrig varit större – mer mark avsätts till permanenta skogar, det utförs mer mätning, övervakning, rapportering, planering och involvering av intressenter, och den rättsliga ramen för hållbart skogsbruk är nästan världsomfattande. Allt större områden avsätts för bevarande av den biologiska mångfalden samtidigt som skogarna ska möta den ökande efterfrågan på skogsprodukter och -tjänster.

År 1990 fanns 4 128 miljoner hektar skog i världen – 2015 hade denna areal minskat till 3 999 miljoner hektar. Det är en minskning från 31,6 procent¹ av jordens landyta 1990 till 30,6 procent 2015. Men avskogning, eller omvandling av skogsmark, är mer komplicerat än så. Beskogning och avskogning pågår hela tiden globalt sett och det är mycket svårt att övervaka ens med högupplösta satellitbilder. Naturliga skogar och planterade skogar har olika förändringsdynamik och varierar dramatiskt beroende på både nationella förhållanden och typ av skog.

Vi kan beskriva förändringar av skogsområden som en process med tillväxt (beskogning) eller förlust (avskogning). Förändringar av den totala skogsarealen ger en bild av hur alla skogsresurser sammantaget förändras. Förändringar av naturskogsbeståndet kan vara en bättre indikator för de naturliga habitatens och den biologiska mångfaldens dynamik, medan förändringar av planterade skogar hjälper oss att förstå hur skogsproduktmixen från naturliga och planterade skogar ändras.

Mellan 1990 och 2015 uppgick nettoförlusten av skogsmark till omkring 129 miljoner hektar (naturskog och planterad skog), vilket innebär en årlig förlusttakt på - 0,13 procent och en sammalagd yta lika stor som Sydafrika. Detta måste dock ses i sitt sammanhang – den årliga nettoförlusten har saktat ned från - 0,18 procent på 1990-talet till - 0,08 under de senaste fem åren. Mellan 2010 och 2015 var den årliga förlusttakten 7,6 miljoner hektar och den årliga ökningstakten 4,3 miljoner hektar, vilket gav en nettoförlust av skogsmark på 3,3 miljoner hektar per år.

Den största förlusten av skog skedde i tropikerna, särskilt Sydamerika och Afrika, även om förlusttakten har minskat betydligt även i dessa områden under de senaste fem åren. Den genomsnittliga skogsarealen per capita minskade från 0,8 hektar till 0,6 hektar per person mellan 1990 och 2015. Minskningen av skogsareal per capita är störst i tropiska

¹ Beräknat på grundval av landytan 2015.

och subtropiska regioner, men den sker i alla klimatområden (utom den tempererade zonen) efterhand som befolkningarna ökar och skogsmark omvandlas till jordbruksmark och annan markanvändning.

Det mesta av världens skogsbestånd består av naturskog², som utgör 93 procent av världens skogsareal, eller 3,7 miljarder hektar 2015. Mellan 2010 och 2015 var nettoförlusten av naturskog 6,6 miljoner hektar per år (8,8 miljoner hektar avskogades och 2,2 miljoner hektar beskogades). Detta innebär att den årliga nettoförlusten av naturskog minskade från 8,5 miljoner hektar per år (1990–2000) till 6,6 miljoner hektar per år (2010–2015). I den globala skogsutvärderingen (FRA) rapporteras inte avskogning direkt, på grund av problemen med att samla in statistik om avskogning, men beräkningen av hur stora arealer naturskog som förlorats är en mycket god uppskattning.

De flesta naturskogar omfattas av kategorin ”annan naturligt uppvuxen skog” (65 procent) och de övriga 35 procenten rapporteras som primärskog. Sedan 1990 har 38 miljoner hektar primärskog rapporterats ha omvandlats eller avverkats av de länder som rapporterar alla år (vilket inte alla länder gör). Det innebär inte nödvändigtvis att skogen har omvandlats till annan markanvändning. När primärskogar omvandlas utan att avverkas byter de kategori till ”annan naturligt uppvuxen skog” (sekundärskog) och i vissa fall till planterad skog. Den sammanlagda rapporterade primärskogsarealen har ökat mellan 1990 och 2015, mycket beroende på att fler länder nu rapporterar denna typ av skog. Några länder har rapporterat en ökning av primärskog på grund av att gamla skogar har klassificerats om från en nationell kategori (t.ex. Costa Rica, Japan, Malaysia, Ryska federationen och USA).

Arealen planterad skog har ökat med över 110 miljoner hektar sedan 1990 och står för 7 procent av jordens hela skogsbestånd. Mellan 1990 och 2000 var den årliga ökningstakten 3,6 miljoner hektar. Som högst var den 5,2 miljoner hektar per år under perioden 2000–2010 och har sedan saktat ned till 3,1 miljoner hektar (2010–2015) per år i och med att planteringen har minskat i östra Asien, Europa, Nordamerika, södra Asien och sydöstra Asien. Under den här perioden ökade arealen planterad skog med 3,1 miljoner netto per år (3,5 miljoner hektar nyplanterad skog och 0,4 miljoner hektar förlorad planterad skog).

Produktionen och konsumtionen av trä rent allmänt har ökat under perioden och beroendet av trädbränsle har förblivit stort. Under 1990 uppgick uttaget av timmer till 2,8 miljarder m³, varav 41 procent till trädbränsle – 2011 uppgick det årliga uttaget till

² Summan av primärskog och annan naturligt uppvuxen skog.

3,0 miljarder m³, varav 49 procent till träbränsle. Både andelen timmeruttag till bränsle och den totala mängden trä som används till bränsle har ökat.

Under 2015 uppgavs omkring 30 procent av världens skogsbestånd vara produktionsskog, en liten ökning jämfört med 1990 (28 procent). Andelen skog som är avsatt för mångbruk har ökat från 23 procent av den totala skogsarealen till 26 procent mellan 1990 och 2015. Med mångbruk av skogen avses att skogen används för träproduktion, men också för icke-skogliga produkter som vattenvård, rekreation och viltvård. Att andelen ökat beror bland annat på att den totala skogsarealen har minskat medan klassificeringen av skogen inte har ändrats.

Bevarande av den biologiska mångfalden är det främsta syftet med förvaltningen av 13 procent av världens skogsbestånd och sedan 1990 har 150 miljoner hektar skog lagts till i bevarandekategorin. Skog som avsatts för skydd av mark och vatten utgör 25 procent av det totala skogsbeståndet.

Den minskade koldioxidlagringen i skogen är mindre synlig, men en viktig realitet i många delar av världen. Under de senaste 25 åren har den sammanlagda koldioxiddepån i skogens biomassa minskat med nästan 17,4 gigaton (Gt). Minskningen beror främst på omvandling till annan markanvändning och utarmning av skogen.

Det har gjorts betydande framsteg mot ett hållbart skogsbruk under de senaste 25 åren. Nu omfattas 99 procent av världens skogsbestånd av politik och lagstiftning som stöder ett hållbart skogsbruk på nationell och regional nivå. Flertalet länder ger intressenter möjlighet att bidra till nationella beslutsprocesser – dock med varierande effektivitet. Framstegen har varit större i tempererade områden och mycket varierande i tropiska regioner där kapaciteten att tillämpa eller verkställa politik, lagstiftning och regelverk för ett hållbart skogsbruk fortfarande är ojämn.

Data om skogsresurser genereras nu i större omfattning än någonsin tidigare. År 2014 hade 112 länder utfört nationella skogsinventeringar, vilket inkluderar de cirka 77 procent av världens skogsbestånd som omfattats av nationella inventeringar som antingen slutförts eller påbörjats sedan 2010. Den areal som omfattats av de nationella skogsinventeringarna mellan 1970 och 2014 var 3,3 miljarder hektar eller 82 procent av det totala skogsbeståndet. Det innebär en mycket stor investering från regeringarnas sida för att få en bättre förståelse för ländernas skogsresurser. En stor del av skogsarealen (92 procent) rapporteras också via nationella rapporteringssystem – även om skogsrapporteringen släpar efter något i tropikerna och i låginkomstländer.

Arealen skog som omfattas av förvaltningsplaner har också ökat. Omkring 27 procent av produktionsskogen omfattades av skogsbruksplaner 1953, och år 2010 hade siffran

ökat till 70 procent av produktionsskogen. Samma år, 2010, omfattades 52 procent av den totala skogsarealen av förvaltningsplaner, hälften för produktion och hälften för bevarande. Majoriteten av förvaltningsplanerna kräver socialt ansvarstagande och samhällsengagemang samt avgränsning av skogar med högt bevarandevärde (*High Conservation Value Forest*, HCVF). För över hälften av de arealer som omfattas av skogsbruksplaner krävs skydd för mark och vatten.

Den areal som omfattas av certifieringssystem för skogsbruk har fortsatt öka, från 18 miljoner hektar internationellt certifierad skog år 2000 till cirka 438 miljoner hektar 2014. Omkring 90 procent av den sammanlagda certifierade arealen 2014 finns i de tempererade och subarktiska klimatzonerna, men arealen har också ökat i de tropiska och subtropiska områdena, om än något långsammare.

Skogssektorn sysselsätter för närvarande omkring 1,7 procent av den globala arbetskraften (se FAO:s skogsrapport *State of the World's Forests report 2014*), varav 0,4 procent arbetar i skogen. Övriga arbetar med transport, förädling och tillverkningsverksamheter utanför själva skogen.

De flesta skogarna är fortfarande statlig egendom, men ägandet bland samhällen och enskilda har ökat. Andelen privatägda skogar ökade från 13 procent 1990 till 19 procent av den sammanlagda skogsarealen 2010. Det mesta av ökningen av privat ägande har skett i länder med relativt hög medelinkomst. I de länder som har privata skogar är dock andelen mycket större – år 1990 ägdes 26 procent av skogen i dessa länder privat, en siffra som hade ökat till 30 procent 2010. Privata företags innehav av förvaltningsrättigheter till statliga skogar ökade väsentligt (från 3 till 15 procent av de statliga skogarna) mellan 1990 och 2010.

Under de senaste 25 åren har världens skogsbestånd förändrats dynamiskt och på olika sätt. Länderna har mer kunskaper än någonsin om sina skogsresurser och tack vare detta har vi en bättre bild av hur skogen förändras globalt. Skogsförlusten har minskat takten och indikatorerna för hållbart skogsbruk visar på verkliga framsteg inom skogsbruket. Samtidigt återstår betydande utmaningar. Sund skogspolitik, lagstiftning och reglering kombineras inte alltid med effektiva incitament eller efterlevnadstillsyn. Ohållbart skogsbruk och ohållbar omvandling av skogar förekommer uppenbarligen fortfarande – trots ökade ansträngningar – och vinsterna från skogsbruket i vissa länder når inte på ett effektivt sätt ut till de lokala samhällena. FAO:s globala skogsutvärdering FRA 2015 (*Global Forest Resources Assessment 2015*) dokumenterar såväl avsevärda framsteg inom skogsbruket som ett behov av fortsatta ansträngningar för ett hållbart skogsbruk som gynnar såväl nuvarande som framtida generationer.